

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Спеціальність: 281 «Публічне управління та адміністрування»

Допускається до захисту

Зав. каф. ЕУАМЕ професор Соколюк Т.В.  
(підпис)  
« 04 » листопада 2022 року

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА**

**Удосконалення механізмів публічного управління у  
сфері охорони здоров'я**

Виконала: Хронюк К.В.

Керівник: д.е.н., професор Соколюк Т.В.

Рецензент: д.е.н., професор Юхименко П.І.

Я, Хронюк Катерина Володимирівна, засвідчую, що кваліфікаційну роботу виконано з дотриманням принципів академічної доброчесності.

Біла Церква – 2022

## АНОТАЦІЯ

### Хронюк К.В. Удосконалення механізмів публічного управління у сфері охорони здоров'я

Досліджено теоретико-методологічні засади механізмів публічного управління сферою охорони здоров'я; сутність та інституційний базис, механізми та термінанти публічного управління; проаналізовано нинішній стан та чинники публічного управління в досліджуваній сфері; здійснено компаративний аналіз національних моделей систем охорони здоров'я у глобальній економіці; досліджено роль публічно-приватного партнерства в системі охорони здоров'я та кадрового забезпечення.

**Використано методичні підходи, методи:** формально-логічні методи, зокрема аналізу, синтезу, узагальнення при вивченні та формуванні основних дефініцій дослідження; діалектичний метод, що дав змогу розкрити предмет дослідження системно, у динаміці, взаємозв'язку його структурних складників; методи індукції, дедукції та аналогії, за допомогою яких було вивчено сутність, співвідношення та обґрунтованість традиційних і концептуальних підходів щодо сутності публічного управління; статистичний аналіз – для ідентифікації кількісних показників даного дослідження; графічний – для наочного подання матеріалу кваліфікаційної роботи, тощо.

**Виявлено,** що публічне управління охороною здоров'я охоплює державну політику охорони здоров'я для забезпечення рівності кожного громадянина та окремої соціальної групи щодо вільного доступу до медичних послуг. Сучасне публічне управління системою охорони здоров'я України формується за принципами та на основі пріоритетів розвитку державної політики в галузі охорони здоров'я, що визначаються Конституцією України, основами законодавства про охорону здоров'я та іншими актами, які детермінують порядок роботи комплексного механізму публічного управління системою охорони здоров'я. Цей комплексний механізм можна визначити як систему економічних, мотиваційних, управлінських, організаційних, політичних, правових механізмів.

**Зроблено висновок,** що в умовах нестабільної економіки її дедалі більше входження у стан стагнації, скорочення грантових державних і міжнародних програм, знижується платоспроможний попит населення на медичні послуги. Внаслідок синергетичної дії цих та інших факторів формування ефективної та дієвої на практиці системи управління на теперішній час є надзвичайно важливим завданням. Враховуючи, що система закладів охорони здоров'я формує своєрідну галузь суспільної сфери, що, на відміну від комерційних суб'єктів господарювання, значно ускладнює впровадження адаптивного управління. З погляду на суто внутрішнє управління, то в ньому закладається "двоєдине завдання" – забезпечення необхідних послуг для збереження здоров'я нації і, водночас, організувати економічно ефективну діяльність свого медичного закладу. Охорона здоров'я в Україні є однією із найперспективніших потенційних сфер застосування механізмів публічно-приватного партнерства. Критичною складовою успіху реформи охорони здоров'я є підготовка менеджерів у охороні здоров'я. Потужне управління медичним закладом, яке підтримується інформаційними системами та має повноваження приймати кадрові, фінансові та інші рішення, сприяє ефективності всього сектора охорони здоров'я.

Перспективними напрямками подальшої кооперації зусиль держави і приватного бізнесу в галузі ОЗ можуть бути: проектування, будівництво, реконструкція, модернізація та управління інфраструктурою медичних закладів; надання медичних послуг; розробка та виробництво нових фармацевтичних препаратів і медичної техніки; створення мережі «банків крові», перинатальних, діалітичних центрів, здійснення технічного обслуговування медтехніки та інформаційних систем. При цьому об'єктами ППП можуть бути як існуючі, так і відтворювані (шляхом модернізації, технічного переозброєння, реконструкції) споруди, що знаходяться у державній чи комунальній власності.

**Одержані результати можуть бути використані** при формуванні регіональної стратегії розвитку охорони здоров'я.

Кваліфікаційна робота магістра містить 89 сторінок, 2 таблиці, 8 рисунків, список використаних джерел із 68 найменувань, 2 додатки.

**Ключові слова:** публічне управління, комунальне некомерційне підприємство «Білоцерківська центральна районна лікарня, охорона здоров'я, публічно-приватне партнерство, національні моделі, медичні заклади, сімейна медицина.

## ANNOTATION

### **Khroniuk K. Improvement of mechanisms public management in health care sector**

**It has been investigated** the theoretical and methodological principles of public management mechanisms in the field of health care; essence and institutional basis, mechanisms and terms of public administration; the current state and factors of public administration in the researched area are analyzed; a comparative analysis of national models of health care systems in the global economy was carried out; the role of public-private partnership in the system of health care and human resources was investigated.

**It has been used such methodical approaches, methods as:** Methodical approaches and methods are used: formal and logical methods, in particular analysis, synthesis, generalization when studying and forming the main definitions of research; the dialectical method, which made it possible to reveal the subject of research systematically, in dynamics, the interrelationship of its structural components; methods of induction, deduction and analogy, with the help of which the essence, relationship and validity of traditional and conceptual approaches to the essence of public administration were studied; statistical analysis - to identify the quantitative indicators of this study; graphic - for a visual representation of the material of the qualification work, etc

**It was revealed that** the public management of health care encompasses the state policy of health care to ensure the equality of every citizen and individual social group in terms of free access to medical services. Modern public management of the health care system of Ukraine is formed according to the principles and on the basis of the priorities of the development of state policy in the field of health care, which are determined by the Constitution of Ukraine, the foundations of the legislation on health care and other acts that determine the order of operation of the complex mechanism of public management health care system. This complex mechanism can be defined as a system of economic, motivational, managerial, organizational, political, and legal mechanisms.

**It has been concluded** that in the conditions of an unstable economy, it is increasingly entering a state of stagnation, reducing grant state and international programs, and reducing the population's solvency demand for medical services. As a result of the synergistic action of these and other factors, the formation of an effective and practical management system is currently an extremely important task. Given that the system of health care institutions forms a kind of branch of the public sphere, which, unlike commercial entities, significantly complicates the implementation of adaptive management.

Health care in Ukraine is one of the most promising potential areas of application of public-private partnership mechanisms. A critical component of the success of health care reform is the training of health care managers. Strong health facility management, supported by information systems and empowered to make personnel, financial, and other decisions, contributes to the efficiency of the entire health care sector.

Prospective directions for further cooperation between the efforts of the state and private business in the field of health care can be: design, construction, reconstruction, modernization and management of the infrastructure of medical institutions; provision of medical services; development and production of new pharmaceuticals and medical equipment; creation of a network of "blood banks", perinatal and dialysis centers, maintenance of medical equipment and information systems.

The results can be used in the formation of a regional strategy for the development of health care.

The master's qualification work contains 89 pages, 2 tables, 8 figures, a list of used sources of 68 names, 2 appendix.

**Keywords:** public administration, communal non-profit enterprise "Bilotserkivska Central District Hospital, health care, public-private partnership, national models, medical institutions, family medicine.

## ЗМІСТ

<b>ВСТУП</b>	3
<b>РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ МЕХАНІЗМІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я</b>	6
1.1. Сутність публічного управління у сфері охорони здоров'я, його механізми та детермінанти	6
1.2. Компаративний аналіз національних моделей систем охорони здоров'я у глобальній економіці	19
1.3. Інституційний базис публічного управління охороною здоров'я в Україні	28
Висновки до розділу 1	35
<b>РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ МЕХАНІЗМІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я</b>	37
2.1. Огляд поточної ситуації у сфері охорони здоров'я в Україні	37
2.2. Аналіз чинників публічного управління в досліджуваній сфері	44
2.3. Оцінка механізмів публічного управління у сфері охорони здоров'я	52
Висновки до розділу 2	57
<b>РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПУБЛІЧНО-УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я</b>	59
3.1. Інноваційні підходи в управлінні закладами охорони здоров'я.	59
3.2. Кадрові ресурси, як ефективний інструмент розвитку системи охорони здоров'я	66
3.3. Публічно-приватне партнерство в галузі охорони здоров'я	69
Висновки до розділу 3	72
<b>ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ</b>	74
<b>СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ</b>	79
<b>ДОДАТКИ</b>	87

## СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Публічне адміністрування: навч.посібник За заг. ред. Даниленка А.С., П.І. Юхименко, Т.В. Сокольської. К.: Центр учбової літератури, 2019. 288 с.
2. Кіфоренко, О. Поняття публічного управління: історичний генезис. Таврійський науковий вісник. Серія: Публічне управління та адміністрування. 2022 (3). С. 30-36.
3. Друкер П. Виклики для менеджменту ХХІ століття. КМБУКС. 2020. 240 с.
4. Баєва О. В., Лазоренко Л. В., Новальська Н. І. та ін. Менеджмент і адміністрування: в 2 ч. Ч. 1. Історія менеджменту. Теорія організацій: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. За ред. О. В. Баєвої, Н. І. Новальської. К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2017. 336 с.
5. Бідзюра І. П., проф. Сурмін Ю. П., доц. Грабовенко Н. В. Та ін. Публічне управління та адміністрування. Радник-консультант органів державної влади: навч. метод. Комплекс. За заг. ред. Бідзюри І. П., Сурміна Ю. П., Грабовенко Н. В. К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2018. 500 с.
6. Аль-Атті І. В. Публічне управління: сутність і визначення. Аспекти публічного управління Том 6 № 8 2018.
7. Публічне управління та адміністрування в умовах інформаційного суспільства: вітчизняний і зарубіжний досвід: монографія. За заг. ред. С.Чернова, В. Воронкової, В. Банаха, та ін.; Запоріз. держ. інж. акад. Запоріжжя: ЗДІА, 2016. 606 с.
8. Вольська, О. Публічне управління як системне явище в сучасному суспільстві. Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка. 2020. (3). С.15-20.
9. Оболенський О., Обушна Н. Публічне управління в умовах формаційного та цивілізаційного розвитку України. Державне управління та місцеве самоврядування.2014. Вип. 4. С. 61-72.

10. Азарова А. О., Ткачук Л. М., Нікіфорова Л. О. та ін. Публічне управління та адміністрування : навчальний посібник. Вінниця : ВНТУ, 2019. 181 с.

11. Базарна О.В. Поняття, суть, природа публічного управління та державного управління. Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля: Збірник наукових праць. Луганськ: 2012. № 1, ч. 2. с. 59-64.

12. Авер'янов В. Державне управління: теорія і практика. Київ: Юрінком Інтер, 1998. 431 с.

13. Новак-Каляєва Л. Деякі аспекти формування новітньої парадигми публічної влади на засадах прав людини. Публічне управління: теорія та практика. 2014. Вип. 4. С. 129–134.

14. Публічне управління та адміністрування в умовах інформаційного суспільства: вітчизняний і зарубіжний досвід: монографія. За заг. ред. Сергія Чернова та ін. Запоріжжя: РВВ ЗДІА, 2016. 608 с.

15. Ісаєнко І. А. Європейські підходи до функціонування механізмів публічного управління. Інвестиції: практика та досвід № 5/2012. С. 114- 117.

16. Горбатова Д. І. Форми державного управління у сфері охорони здоров'я. UKR: [http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2019/4\\_2019/26.pdf](http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2019/4_2019/26.pdf).

17. Порівняльне публічне управління та адміністрування: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. 28 травня 2021 р. За заг. ред. Н.М. Колісніченко. Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2021. 164 с.

18. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19 листопада 1992 року № 2801-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12>.

19. Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади: Постанова Кабінету Міністрів України від 10 вересня 2014 р. № 442. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/442-2014-%D0%BF?find=1&text=%E5%EF%B3%E4%E5%EC#w1>.

20. Миколенко О. М. Ефективність публічного управління в сфері охорони здоров'я. *Правова держава*. 35'2019 2019. С.44 -53.
21. Литвиненко М. В. Принципи національної системи охорони здоров'я в Україні. *Теорія та практика державного управління*. 2015. Вип. 2 (49). С. 198-206.
22. Поворозник М.Ю. Комплексний аналіз національних моделей організації систем медичних послуг. *Причорноморські економічні студії*. Випуск 14. 2017.С.25-28.
23. Скріпкін С. В. Проблеми обрання оптимальної моделі фінансування видатків у галузі охорони здоров'я України. *Прикарпатський юридичний вісник*. Випуск 2(27), 2019.С.137-142.
24. Досвід країн Європи у фінансуванні галузі охорони здоров'я: уроки для України. Звіт Комісії проекту TacisBISTRO. URL:[https://eeas.europa.eu/delegations/ukraine/documents/virtual\\_library/14\\_reviewbook\\_uk\\_pdf](https://eeas.europa.eu/delegations/ukraine/documents/virtual_library/14_reviewbook_uk_pdf).
25. Класифікація основних моделей медичних систем у світі та шлях України. URL: <https://ingeniusua.org/articles/klassifikatsiya-osnovnykh-modeley-medychnykh-system-u-sviti-ta-shlyakh-ukrayiny>.
26. Баранов А. Сучасний стан розвитку публічного управління в Україні. *Аспекти публічного управління*. 2019. Том 7. № 8. С. 5–12.
27. Смирнов С. О., Бикова В. Г. (2016). Механізм економічного управління закладами охорони здоров'я. *Управління розвитком*, № 3, 78–83. Потравка Л.О. Синергетична парадигма публічного управління. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2018. № 22. С. 221–225.
28. Модернізація державного управління та європейська інтеграція України: наук. доп. / авт. кол.: Ю. В. Ковбасюк, К. О. Ващенко, Ю. П. Сурмін [та ін.] ; за заг. ред. Ю. В. Ковбасюка. К.: НАДУ, 2013. 120 с.
29. Юринець З. В., Петрух О. А. (2018). Напрями державного регулювання інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я України. *Інвестиції: практика та досвід*, № 22, 116–121.

30. Конституція України. URL: <https://www.president.gov.ua/ua/documents/constitution/konstituciya-ukrayini-rozdil-ii>.
31. Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я». Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1993, № 4, ст.19. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text>.
32. Закон України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення». Відомості Верховної Ради (ВВР), 2018, № 5, ст.31. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2168-19#Text>.
33. Закон України «Про підвищення доступності та якості медичного обслуговування у сільській місцевості». Відомості Верховної Ради (ВВР), 2018, № 5, ст.32. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2206-19#Text>.
34. Наказ МОЗ України від 01.08.2011 р. №454 «Про затвердження Концепції управління якістю медичної допомоги в галузі охорони здоров'я на період до 2020 року». URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MOZ13923>.
35. Наказом МОЗ України від 28.09.2012 р. № 752 «Про порядок контролю якості медичної допомоги». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1996-12#Text>.
36. Національна стратегія реформування системи охорони здоров'я в Україні на період 2015 – 2020 років. URL: <https://uoz.cn.ua/strategiya.pdf>.
37. Світовий банк: Інвестиції в людський капітал – головний пріоритет для України в умовах пандемії. <https://www.worldbank.org/uk/news/press-release/2020/09/16/investing-in-human-capital-a-top-priority-for-ukraine-amid-pandemic-says-world-bank>.
38. Проект 23 лютого 2022 року. Фіналізований та погоджений членами Міжсекторальної робочої групи з питань розробки Стратегії розвитку системи охорони здоров'я до 2030 року». URL: <https://moz.gov.ua/uploads/ckeditor/%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%8F/UKR%20Health%20Strategy%20Feb%2024.2022.pdf>.



39. Глобальний звіт ВООЗ про алкоголь.  
URL:<https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/2545516-alkogol-zabirae-ponad-tri-miljoni-zittiv-za-rik-vooz.html>.
40. Дослідження STEPS — поетапний підхід до нагляду за факторами ризику неінфекційних захворювань в Україні. URL:  
<https://phc.org.ua/naukova-diyalnist/doslidzhennya/doslidzhennya-z-neinfekciynikh-zakhvoryuvan/nacionalne-doslidzhennya-steps-v-ukraini>.
41. Вживання алкоголю серед підлітків: останнє дослідження ESPAD. URL: <https://www.phc.org.ua/news/vzhivannya-alkogolyu-sered-pidlitkiv-ostanne-doslidzhennya-espad>.
42. Споживайте щоденно: 5 причин їсти більше овочів та фруктів. URL:  
<https://klopotenko.com/spozhyvajte-shhodенно-5-prychyn-yisty-bilshe-ovochiv-ta-fruktiv>.
43. Про споживання солі в Україні. URL:  
<https://suprun.doctor/zdorovya/pro-spozhyvannya-soli-v-ukrayini.html?=&page1579>.
44. Від надмірної ваги страждають більш як половина українців. URL:  
<https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3202477-vid-nadmirnoi-vagi-strazdaut-bils-ak-polovina-ukrainciv.html>.
45. Всесвітня організація охорони здоров'я SAFER Алкоголь Контроль ініціативи. URL: <https://www.issup.net/uk/knowledge-share/resources/2018-10/vsesvitnya-organizaciya-okhoroni-zdorovya-safer-alkogol-kontrol>.
46. Бюджетний простір для системи охорони здоров'я в Україні Програмний документ для підтримки діалогу щодо підготовки бюджету на 2021 рік .URL:  
[https://www.euro.who.int/\\_\\_data/assets/pdf\\_file/0003/463872/UKR-Budgetary-space-for-health-ukr.pdf](https://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0003/463872/UKR-Budgetary-space-for-health-ukr.pdf).
47. Концепція реформи фінансування системи охорони здоров'я України.URL: <https://uoz.cn.ua/reforma022016.pdf>.

48. Концепція розвитку громадського здоров'я. URL: [https://mvs.gov.ua/uk/for\\_citizens/rehabilitation-rest/koncepciya-rozvitku-sistemi-gromadskogo-zdorovya](https://mvs.gov.ua/uk/for_citizens/rehabilitation-rest/koncepciya-rozvitku-sistemi-gromadskogo-zdorovya).

49. Сайт Національної служби здоров'я України (НСЗУ). URL: <https://nszu.gov.ua/>

50. Постанова Кабінету міністрів від 28 березня 2018 р. № 391 «Про затвердження вимог до надавача послуг з медичного обслуговування населення, з яким головними розпорядниками бюджетних коштів укладаються договори про медичне обслуговування населення». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/391-2018-%D0%BF#Text>.

51. Сайт Центру громадського здоров'я при міністерстві. URL: <https://www.phc.org.ua>.

52. Програма медичних гарантій — 2022: перелік послуг, тарифи, особливості. URL: <https://medplatforma.com.ua/article/2460-programa-medichnih-garanty-2022>».

53. Постанова Кабінету Міністрів України «Про Національний перелік основних лікарських засобів» від 29 березня 2006 р. № 400. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/32796318>.

54. Україна: огляд реформи фінансування системи охорони здоров'я 2016–2019. Спільний звіт ВООЗ та Світового банку. URL: [https://www.euro.who.int/\\_data/assets/pdf\\_file/0018/425340/WHO-WB-Joint-Report\\_UKR\\_Full-report\\_Web.pdf](https://www.euro.who.int/_data/assets/pdf_file/0018/425340/WHO-WB-Joint-Report_UKR_Full-report_Web.pdf).

55. 78% українців уклали декларацію із сімейними лікарями – МОЗ. URL: <https://life.pravda.com.ua/health/2021/11/10/246428>.

56. План відновлення української медицини. URL: <https://biz.censor.net/m3364082>.

57. Литвиненко М. В. Механізми реалізації державної політики реформування системи охорони здоров'я в Україні: визначення і складники Теорія та практика державного управління 3(62)/2018. URL: [http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/tpdu/2018-3/doc/2/2\\_3.pdf](http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/tpdu/2018-3/doc/2/2_3.pdf).

58. Карлаш В. В. Державне регулювання сучасним станом охорони здоров'я України. Інвестиції: практика та досвід. 2020. № 1. С. 161–164.
59. Осовський К. В. Правове забезпечення державного управління реформуванням системи охорони здоров'я . Наукові праці МАУП. Серія : Юридичні науки. 2017. Вип. 1. с.129.
60. Семчук І. В., Кукель Г. С., Роледерс В. В. Впровадження нових підходів до управління закладами охорони здоров'я в умовах ринку. Ефективна економіка. 2020. № 5.
61. Мартинюк О. А., Курдибанська Н. Ф. Впровадження системи управління якістю в медичних закладах. Причорноморські економічні студії, 2016. 6, 75–79.
62. Слабкий Г.О., Шевченко М.В. Сучасні підходи до фінансування системи охорони здоров'я. Монографія. URL: [https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/20682/1/%D0%9C%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84\\_%D1%8F.pdf](https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/20682/1/%D0%9C%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84_%D1%8F.pdf).
63. Назарко С. (2019). Сучасна парадигма управління закладом охорони здоров'я в умовах проведення медичної реформи. Проблеми і перспективи економіки та управління, 4 (20), 170–175.
64. Маггламова, К.Г. Упровадження досвіду професійної підготовки майбутніх лікарів Великої Британії у прогностичний розвиток системи медичної освіти України. Імідж педагога. 2018.№ 2 (179). С. 31-35.
65. Богдан Д., Бойко А., Василькова А. та ін. Кадрові ресурси системи охорони здоров'я в Україні. Ситуаційний аналіз. Проект USAID «Підтримка реформи охорони здоров'я». Київ, 2019.
66. Закон України «Про державно-приватне партнерство». Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010, № 40, ст.524. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2404-17#Text>.
67. Попова Т., Гавкалова Н. Публічно-приватне партнерство в галузі охорони здоров'я. Економічний аналіз. 2021 рік. Том 31. № 2.С.126-135.

68. Клименко С. Є., Лашкул З. В., Мотовиця Н. Я., Ярова Л. Д. Сучасний стан реалізації договорів державноприватного партнерства та державних інвестиційних проєктів у сфері охорони здоров'я. Економіка та держава № 2/2022.с.68-74.